No. 1361 Zaterdag 29 Januari 1910 27ste Jaargang

AMIGOE DI CURAÇAO

WEEKBLAD VOOR DE CURAÇAOSCHE EILANDEN

Dit Blad verschijnt elken Zaterdag.
Abonnementsprijs voor Curaçao, Bonaire. Aruba en de Bovenwindsche eilanden per drie maanden fl. 2,— met vooruitbetaling.
Voor het Buitenland per jaar fl. 10,—
Afzonderlijke nummers fl. 0.15.
Prijs der Advertentiën van 1—7 regels f0,50, voor elken regel meer 7½ cts.

BUREAUX VAN DIT BLAD

REDACTIE: Waterkant, Otrabanda, No. 223

ADMINISTRATIE: Plein Concordia, No. 129, Pietermaai

Es Courant aki ta sali toer dia Sabra.
Su prijs di abonnement ta fl. 2,— pa tres luna, pagá padilanti.
Pa lugarnan foi Curaçao, Bonaire, Aruba, St. Martin (P. H.), St. Eustatius i Saba fl. 10,— pa anja.
Un numero sol fl. 0,15.
Anuncio di 1 te 7 regel f0,50, cada regel mas 7½ cts.

Curaçao 28 Jan. 1909.

ONZE BEGROOTING

IN DE

Tweede Kamer.

(22 December.)

De heer **de Waal Malefijt**, Minister van Koloniën: Mijnheer de Voorzitter! De beide geachte afgevaardigden die het woord hebben gevoerd, hebben over verschillende onderwerpen zeer belangrijke opmerkingen gemaakt, die ik trachten zal in de volgorde, waarin zij gemaakt zijn, te beantwoorden.

In de eerste plaats is gesproken over den landbouw. Deze is zeer zeker voor Curaçao een factor, die niet uit het oog mag worden verloren. De heer Hugenholtz heeft ter sprake gebracht — en ook de heer van Vuuren heeft daarover gesproken — het adres van de plantagehouders en de vraag gesteld, op welke wijze de Regeering aan de daarin uitgesproken wenschen kan te gemoet komen; maar die beide sprekers zullen het mij zeker ten goede houden, wanneer ik mij op dit oogenblik daarover zeer gereserveerd uitlaat.

Het is bekend, dat in Curaçao een commissie is benoemd, die juist de opdracht heeft om de bezwaren van de plantagehouders gezet te overwegen en voorstellen aan den Gouverneur te doen en ik twijfel niet of deze zal, als het verslag is ingekomen, daarvan dadelijk mededeeling doen aan de Regeering in Holland en dan is het voornemen om zoo spoedig mogelijk met deze zaak voortgang te maken. Het wil mij echter voorkomen, dat sommige bezwaren, die in het adres dier groote landbouwers zijn gemoveerd, zeer moeilijk zullen zijn uit den weg te ruimen. Zij spreken bijv: over de afschaffing der slavernij en voeren die aan als een reden, waarom de groote plantages zijn gaan kwijnen, maar het is duidelijk, dat dit een factor is, waaraan niets valt te veranderen, zoodat dit bezwaar niet is op te heffen.

De beide sprekers hebben ook de cultuur van sisal ter sprake gebracht en de bewerking van het product dier cultuur in de fabricage van touw, maar in zeer uiteenloopenden zin. De heer Hugenholtz meende, dat het wenschelijk zou zijn om de fabricage van touw zooveel mogelijk door onderwijs tot gemeen goed te maken, opdat dan de kleine landbouwer, die het product verbouwt, waarvan de vezel geschikt is om in touw te worden omgezet, zelf dat bedrijf kan uitoefenen en zelf de eerste vruchten kan plukken van het fabrikaat.

De geachte afgevaardigde, de heer van Vuuren, was juist van een tegenovergestelde meening. Hij meende, dat het beter was, dat een dergelijke fabricage niet geschiedde door den kleinen landbouwer, maar dat ze in handen bleef van enkele fabrikanten, omdat die, wat den export betreft, daar beter voor kunnen zorgen.

Ook naar mijn meening is het beter, dat de fabricage van touw geschiedt door enkele speciaal daarvoor ingerichte touwslagerijen, die vanzelf goed van den export op de hoogte zijn, dan dat de fabricage verdeeld wordt over kleine ondernemers die gebrekkige werktuigen hebben, niet op groote schaal kunnen produceeren en een ongelijkmatig product maken, dat veel moeilijker is te verkoopen. Want een eerste eisch om voor een product een markt te vinden is, dat er een zekere hoeveelheid gemaakt wordt van gelijke qualiteit.

Wat de opmerking betreft, dat een in het vorige jaar opgerichte touwslagerij na korten tijd weer moest worden opgeheven, daartegenover kan ik er op wijzen, dat er nog altijd op Curaçao een touwslagerij bestaat, die werkt met pita hoofdzakelijk uit Venezuela, nl. de touwslagerij „de Ruyter". De Heer Hugenholtz kan er dus gerust op zijn dat, als een goede vezel gevonden wordt, er ook wel touw zal gemaakt worden.

Verder is door den geachten afgevaardigde den heer Hugenholtz ter sprake gebracht de quaestie van het geven van kleine perceelen aan landbouwers. De geachte afgevaardigde heeft daaromtrent wel een nieuw gezichtspunt geopend. Tot dusver was het altijd de vraag, of de goede gronden wel gegeven werden aan de kleine landbouwers, maar de geachte afgevaardigde heeft de vraag gesteld, of de goede landbouwers wel geplaatst worden op de uitgegeven perceelen. Het is waar, dat het niet goed te keuren is wanneer men aan iemand die niet van plan is den landbouw uit te oefenen, een geschikt terrein geeft van eenige uitgebreidheid, dat hij laat braak liggen, en evenmin is het goed te keuren indien men aan iemand die wel den landbouw wil uitoefenen, een terrein geeft van minder goede qualiteit.

Ik zal de opmerking van den geachten afgevaardigde gaarne aan de Regeering van Curaçao overbrengen en haar den raad geven op te letten en na te gaan of er in dit opzicht ook wat te doen is. Men zou kunnen bepalen, dat, wanneer iemand zijn grond niet goed bebouwde, hij zijn recht zal verliezen en zijn land aan een ander zal gegeven worden.

Wat aangaat de quaestie van de omheining is reeds in de Memorie van Antwoord gezegd, dat die soms moeilijkheden oplevert. Die omheining is niet altijd van hout, maar ook veel van cactusplanten, die een natuurlijke afscheiding vormen. Die planten zijn niet altijd aanwezig, doch het Gouvernement stelt dan zooveel mogelijk planten van den naburigen domeingrond beschikbaar. In sommige gevallen wordt ook wel prikkeldraad aan de menschen verstrekt. De heer van Vuuren heeft, den landbouw besprekende, vooral ter sprake gebracht den aanleg van dammen, en dit wel in verband met de klacht in het Voorloopig Verslag voorkomende en die naar zijn meening in de Memorie van Antwoord niet voldoende is weerlegd, dat de regeering in Curaçao niet altijd een juist beeld van den toestand geeft. Ik moet erkennen, dat, indien juist is wat de geachte afgevaardigde hier hedenavond heeft medegedeeld over de wijze waarop zou worden te werk gegaan bij den aanleg van dammen — voor de juistheid ervan stond hij echter niet in — er inderdaad reden zou zijn om aan den Gouverneur te vragen daarop in het bijzonder zijn aandacht te vestigen. Het komt mij evenwel voor, dat in het Koloniaal Verslag moeilijk op dergelijke zaken gewezen zou kunnen worden, want wanneer de Gouverneur ziet, dat de gelden die voor den aanleg worden gegeven, meer bedragen dan eigenlijk voor den aanleg noodig is, zal hij dat niet in het Koloniaal Verslag zetten, maar daaraan onmiddelijk een einde maken, en vervolgens ook minder geld uitkeeren. Ik meen dus, dat de geachte afgevaardigde, wanneer hij zegt, dat een minder juist beeld van den toestand wordt gegeven, moeilijk daarop als een voorbeeld kan wijzen. Ik wil hem echter gaarne beloven, dat ik zijn opmerkingen onder de aandacht van den Gouverneur zal brengen. Ik wil er aan toevoegen, dat, wanneer voor den aanleg 2|3 in de kosten door het Gouvernement wordt bijgedragen, daarvoor niet moet worden genomen een ruwe schatting, maar dat daaraan ten grondslag moeten liggen de werkelijke kosten aan den dam te besteden. Ik meen, dat dit een veel juistere maatstaf zou zijn dan waarnaar men thans volgens den geachten afgevaardigde subsidieert.

Verder heeft de geachte afgevaardigde ook gezegd, dat de verslagen over openbare werken en onderwijs niet een geheel juist beeld geven van hetgeen op dit gebied voorvalt. Ik kan niet anders zeggen, dan dat ik ook deze opmerking van den geachten afgevaardigde zal overbrengen ter plaatse waar zij het meest effect zal hebben.

Wat aangaat de hoedenvlechterij, deze is ook naar mijn meening voor Curaçao van het grootste belang. De geachte afgevaardigde meent, dat de slechte resultaten tot heden toe door de hoedenfabricage verkregen, voor een groot deel daaruit voortspruiten, dat niet altijd op Curaçao de noodige hoeveelheid geschikt stroo aanwezig was.

In het bij het Koloniaal Verslag gevoegde rapport van den heer Charlouis, die belast is geweest met het toezicht op de vlechtsters op de tentoonstelling te Amsterdam, wordt er herhaaldelijk de nadruk op gelegd, dat het stroo, waarover de vlechtsters de beschikking hadden, niet het goede soort is dat men in Panama bezigt, en dat de voornaamste factor van de mindere qualiteit der door haar gemaakte hoeden daarin gelegen was.

Door den Gouverneur zijn reeds pogingen gedaan om beter stroo aan de werksters te verschaffen. Evenwel erken ik ten volle, dat het meer gewenscht zou zijn, als het stroo ter plaatse zelve verkrijgbaar was en men het niet behoefde te laten halen uit Columbia.

De heer Charlouis geeft verschillende middelen aan om de hoeden te verbeteren. Men moest volgens hem hoedenmaaksters naar het buitenland zenden om het maken van Panamahoeden te leeren, die dan met de verworven kennis naar Curaçao zouden terugkeeren en aan anderen les zouden kunnen geven. Ik wil den geachten afgevaardigde gaarne beloven, dat ik aan de aandacht van den Gouverneur de vraag zal onderwerpen, of het mogelijk zou zijn het stroo op Curaçao of een der andere eilanden of in Suriname aan te kweeken, want ik acht deze quaestie van zeer groot belang.

De geachte afgevaardigde de heer Hugenholtz heeft er op gewezen, dat in de nabijheid van Willemstad steenkolen zijn gevonden. In welke hoeveelheid die steenkolen voorkomen is mij niet bekend.

Nu moet ik echter den geachten afgevaardigde opmerken, dat, voordat men van overheidswege opsporingen van steenkolen gaat doen, het wel noodig zal zijn dat men eerst eenige zekerheid heeft over de hoedanigheid en de ligging van de delfstof die aangetroffen is.

Ik twijfel er niet aan of de Gouverneur zal wanneer hij ziet dat er kans is dat een boring resultaat zal hebben, niet in gebreke blijven de hand aan den ploeg te slaan.

Wat aangaat de phosphaatmijn **van** St. Barbara, waarvan de heeren zoo groote verwachting hebben, moet ik zeggen, dat den Gouverneur geen blaam treft. De Gouverneur is actief geweest, maar wanneer wij in aanmerking nemen dat de nieuwe Mijnwet eerst 1 Juli hier is aangenomen en ongeveer één maand later in Curaçao is afgekondigd, dat nu nog moeten worden gemaakt de verordeningen, uit die wet voortvloeiende, dat, voordat men kan overgaan tot het doen van een onderzoek op het terrein van St. Barbara, verschillende formaliteiten moeten geschieden, dan kan men niet zeggen dat in Curaçao niet met den vereischten spoed gehandeld wordt. Dezer dagen heeft mij een telegram van den Gouverneur bereikt, waaruit mij bleek, dat hij zeer doordrongen is van de noodzakelijkheid om die zaak te bespoedigen en geen oogenblik langer uit te stellen dan noodig is. Ik wil er aan toevoegen, dat, wanneer het onverhoopt langer mocht duren dan ik verwacht, ik van mijn kant den Gouverneur zal verzoeken om zooveel mogelijk spoed te maken.

Het zou echter bij het in te stellen onderzoek zeer goed kunnen blijken dat de rijkdom van de mijn niet zoo groot is, en dat men er dus niet zooveel uit kan trekken als van verschillende zijden is voorgesteld. Daarom zou ik wel willen waarschuwen, dat men zijn verwachtingen niet te hoog spanne.

Mijn aandacht is ook gevestigd op den handel van Curaçao in verband met de opening van het Panamakanaal.

Zooals den heeren bekend is, is men van particuliere zijde werkzaam om een onderzoek in te stellen naar de haven van Curaçao en naar hetgeen gedaan zou kunnen worden om die haven nog meer dan tot dusver aan haar doel te laten beantwoorden. Ik heb gisteren in de bladen gelezen, dat de heeren, die dat onderzoek ter plaatse gedaan hebben, op reis zijn naar Nederland, zoodat 't niet lang zal duren, of het resultaat van hun onderzoek zal ook hier bekend worden.

Wat het tweede punt aangaat, het onderzoek namelijk, welke invloed de opening van het Panamakanaal zal hebben op het handelsverkeer, in Curaçao, zoo erken ik ten volle, dat het wenschelijk zou zijn daarover eenige gegevens te hebben, maar wanneer men beide brochures, welke daarover uitgekomen zijn, vergelijkt, ziet men, dat de conclusiën zoo uiteenloopend zijn, dat daaruit wel blijkt, hoe uitermate moeilijk het is van te voren te zeggen, welken invloed de opening van het kanaal op de haven zal hebben.

Ik zou daarom liever onderzocht zien, op welke wijze de haven geschikt is te maken als laadplaats voor steenkolen. Naar mijn gedachten is dit veel practischer dan zich te verdiepen in allerlei bespiegelingen, waarvan bij slot van rekening niemand het resultaat zal kunnen voorzien. Ik kan mij niet voorstellen, dat een commissie, waarin verschillende personen zitting zullen moeten hebben, over de vraag, welken invloed het Panamakanaal op de haven van Curaçao zal hebben, tot een eenstemmige conclusie zal komen. Ik zou bang zijn, dat wij zouden krijgen een zeer uiteenloopend rapport, dat bovendien een zeer problematieke waarde zou hebben, en ik geloof, dat het veel beter is te trachten, binnen het bereik van onze krachten, van de haven van Curaçao te maken wat men kan en dan verder af te wachten. Overigens wil ik over deze zaak het licht doen schijnen dat mogelijk is, en daarom zal ik met het bestuur van Curaçao dienaangaande in overleg treden, want het betreft hier een punt van zeer groot aanbelang.

Op de vraag van den geachten afgevaardigde of er te Willemstad ook is een ontspanningsplaats voor soldaten en matrozen, omdat het veel voorkomt, dat onze schepen daar geruimen tijd moeten vertoeven, kan ik in het algemeen een gunstig antwoord geven. Ik meen, dat zoodanige gelegenheid bestaat. Er is althans een militair tehuis. Ik wil echter gaarne onderzoeken, of die instelling aan de behoeften voldoet. Mocht het onverhoopt blijken, dat dat niet zoo is, dan zou het wellicht gewenscht kunnen zijn, een voldoend ontspanningsoord te stichten.

Wat aangaat het laatste punt, door den heer van Vuuren besproken, de decentralisatie, meen ik, dat hij daarvan een ander beeld geeft dan tot dusver steeds ons voor den geest gestaan heeft.

Ik meende dat tot dusver, wanneer van decentralisatie werd gesproken, steeds de gedachte deze was, dat de verschillende eilanden eerst zouden krijgen meer vrijheid in hun bestuur, en dat zij dan zouden krijgen een afgevaardigde in den Kolonialen Raad, en dientengevolge niet meer geheel en al zouden worden geregeerd van Curaçao uit. Ik hoor thans van den geachten afgevaardigde, dat de bedoeling meer is, dat de bewoners der eilanden in de gelegenheid zullen gesteld worden te vernemen, wat in den politieraad omgaat, en dat daarom een eerste stap op den weg der decentralisatie zou zijn publicatie van de verslagen der vergaderingen van dien raad.

Zooals in de Memorie van Antwoord is medegedeeld, zal hierover opnieuw overleg gepleegd worden met den Gouverneur van Curaçao.

Ik wil den geachten afgevaardigde gaarne verzekeren, dat ik, ook op hetgeen door hem ter zake in het midden werd gebracht, de aandacht van den Gouverneur zal vestigen.

Hiermede meen ik de opmerkingen der verschillende geachte afgevaardigden te hebben beantwoord.

De algemeene beraadslaging wordt gesloten.

ART. 1 komt in behandeling.

De onderartt. 1 tot en met 14 worden achtereenvolgens zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming aangenomen.

Beraadslaging over onderart. 15, luidende:

„Verschillende kosten van het onderwijs, f 19 200."

De heer **Van Vuuren:** Mijnheer de Voorzitter! Het antwoord, dat de Minister op den aandrang in het Voorloopig Verslag om meer subsidie voor het bijzonder onderwijs heeft gegeven, heeft mij — ik kan het niet verhelen — teleurgesteld.

Ik heb er natuurlijk niets tegen, dat de Minister, eer hij tot verhooging van het subsidie aan de bijzondere scholen overgaat, een voorstel van den Gouverneur wil afwachten, maar ik had gehoopt, dat hij te kennen zou hebben gegeven, dat zoo'n voorstel door hem werd verwacht en gaarne verwacht. Het tegendeel daarvan zou ik haast uit het antwoord van den Minister opmaken, waar hij er op wijst, dat de onderwijsverordening pas, niet zonder moeite, is tot stand gekomen.

Ik zeg, dat dit antwoord mij zeer heeft teleurgesteld, omdat werkelijk een verhooging van het subsidie is in het financieel en in het onderwijsbelang van de kolonie en ook geheel ligt op de lijn van dezen Minister.

In het financieel en in het onderwijsbelang van de kolonie. Wanneer men werkelijk alleen het oog heeft op de belangen van het onderwijs, zal men moeten toegeven, dat men in een kolonie als Curaçao met zijn zes verschillende eilanden, onmogelijk door openbaar onderwijs, tenzij met ontzettende kosten, in de behoefte van het onderwijs kan voorzien. Uitstekende onderwijzers trekt men naar eilanden van 1200 menschen om zich daar te gaan begraven niet dan tegen zoodanig traktement en vooruitzicht, als de Regeering hun natuurlijk niet kan geven. Wanneer men in een dergelijke kolonie in de behoefte van het onderwijs moet voorzien, moet men zijn toevlucht nemen tot de hulp van bijzondere onderwijskrachten, die nog door andere en hoogere beweegredenen dan door het traktement zich laten overhalen daar hun werkzaamheden te vervullen.

Zoo oordeel trouwens niet alleen ik er over, maar zoo oordeelde men veel vroeger reeds ook van liberale zijde er over.

Het was naar aanleiding van het tegenwoordige art. 180 van het Regeeringsreglement, waarin juist voor onze West-Indische kolonies het bijzonder onderwijs wordt voorop gezet en het openbaar onderwijs in de tweede plaats komt, dat de heer Fransen van de Putte in 1867 zeide:

„Zij (de Regeering) wilde niet uit principevastheid onze westersche denkbeelden op het stuk van onderwijs in de West-Indische maatschappij overbrengen. Zij heeft niet uit het oog verloren de financieele bezwaren, die zich zouden voordoen, indien overal in West-Indië openbaar neutraal onderwijs zou moeten gegeven worden en evenmin de groote verdiensten, zoowel van de Moravische broeders als van de Katholieke geestelijkheid — hij sprak bij Suriname — in het geven van onderwijs in West-Indië en daarmede wenscht z i j niet te breken."

In lijnrechten strijd hiermede heeft men getracht, in Curaçao door de onderwijsverordening, die met zooveel moeite is tot stand gekomen, het openbaar onderwijs op die verschillende eilanden te brengen, zonder dat een ander resultaat werd bereikt dan dat de overgroote meerderheid der kinderen bijzonder onderwijs genieten blijft en de openbare school slechts door een gering aantal leerlingen wordt bezocht.

De Minister kan afgescheiden van de politiek dat geen goeden toestand vinden. Hij moet den voortgang op dien weg wraken, alleen reeds uit een financieel en uit een onderwijsoogpunt.

In de tweede plaats zeg ik, dat de verhooging van het subsidie geheel op den weg van dezen Minister ligt. Op Curaçao heeft men den toestand zooals Zijn Excellentie dien ook voor Nederland wenscht: het bijzonder onderwijs is regel, de openbare school is uitzondering. De gelijke behandeling van bijzonder en openbaar onderwijs, die de Minister met mij in Nederland vraagt, is er ver te zoeken.

Op Curaçao gaan 408 kinderen op de openbare school tegen 3006 op de bijzondere school; die 408 kosten f 52 588 en die 3006 kosten f 16500.

Op Bonaire gaan 79 kinderen op de openbare school en 562 op de bijzondere; zij kosten respectievelijk f 4400 en f 3700.

Op Aruba gaan er 90 op de openbare school tegen 712 op de bijzondere; de eersten kosten f 4587; de laatsten f 2550.

Op Sint-Martin gaan 322 kinderen op de openbare en 317 op de bijzondere school. De kosten zijn respectievelijk f 9770 en f 2320.

Op Saba bezoeken 87 leerlingen de openbare en 235 de bijzondere school; zij kosten respectievelijk f 4095 en f 600.

Op St. Eustatius gaan 90 kinderen op de openbare, 67 op de bijzondere school. De kosten bedragen respectievelijk f 5705 en f 1750.

Heb ik goed gerekend, dan gaan op de openbare school 1076 kinderen, die, na aftrek van de schoolgelden, kosten f 66825 of f 62 per kind en de 4899 kinderen die op de bijzondere school gaan f 27420 of f 5,59 per kind. Een vorig jaar heeft men nog een openbare school gesticht op Saba met 19 leerlingen en 35 pct. schoolverzuim.

Mijnheer de Voorzitter! Is dit een toestand, is dit een verhouding, is dat een behandeling van het bijzonder onderwijs, die de Minister in overeenstemming weet te brengen met zijn denkbeelden omtrent de plicht van den Staat tegenover het bijzonder onderwijs?

Ik zal op dit late uur niet verder op deze zaak ingaan. Ik hoop, dat de Minister, met de cijfers voor oogen, dit punt nog eens zal overwegen. De onderwijsverordening is met veel moeite tot stand gekomen, zegt de Minister, maar dit is juist omdat men daarmede geheel tegen de richting is ingegaan die voor onze Koloniën is aangewezen. De wet-Kappeyne is ook met moeite tot stand gekomen, de wet-Mackay eveneens. Hier hebben noch de geestverwanten van den Minister, noch die van mij, zich door die overweging laten weerhouden voor het bijzonder onderwijs te vragen wat billijk is. Ik twijfel er geen oogenblik aan of de Minister zal mij bijstemmen als hij mijn cijfers overweegt, dat het zeer noodzakelijk is dit ook hier niet te doen en het dringend noodig is, dat de Gouverneur deze zaak spoedig onder de oogen zal zien.

Men heeft nu den toestand, dat onderwijzers van hier gaan, die het maar te willen hebben om op een bijzondere school geplaatst te worden en dan van het Rijk te krijgen een subsidie van f 500 of meer. Zij gaan naar Curaçao, de besturen betalen de reiskosten, en zij krijgen maar een hoogstens f 300. Er is bepaald, dat er een onderwijzer per 80 kinderen moet zijn, maar terwijl het schoolverslag klaagt, dat 80 kinderen te veel is, bepaalt de verordening dat, als er meer zijn dan de wet toelaat, er geen subsidie wordt gegeven. Als de Minister zich dit alles goed indenkt, geloof ik dat hij zal voldoen aan mijn wensch en zeggen: „Het is noodig dat er verandering komt. Als er een voorstel wordt aangeboden door den Gouverneur zal ik het met belangstelling en sympathie ontvangen en als het niet komt, zal ik er op aandringen."

De heer de **Waal Malefijt**, Minister van Koloniën: Mijnheer de Voorzitter! Voordat ik overga tot de beantwoording van den vorigen spreker vraag ik u verlof een korte opmerking te maken over een reeds gepasseerd artikel.

Bij art. 2 van de 1ste afdeeling komt in de Memorie van Antwoord een zinsnede voor, die ik wel eenigszins zou willen zien gewijzigd. In het Voorloopig Verslag stond met betrekking tot de passagegelden:

„Enkele leden spraken de vrees uit, dat in het groote verschil met verleden jaar een aanwijzing is te zien, dat de regeling dezer zaak het uitdeelen en onthouden van gunsten niet uitsluit."

Bij het overwegen van het antwoord is lang gezocht naar een woord, dat paste op die opmerking. Toen is eindelijk een woord gekozen, dat eigenlijk wel wat al te kras is, n.l. het woord „verdachtmaking."

Nu zou ik u verlof willen verzoeken om dat woord alsnog te mogen verbeteren en daarvoor in de plaats te mogen stellen het woord „verdenking", als meer parlementair.

De geachte spreker van zooeven heeft de opmerking gemaakt, dat ik in de Memorie van Antwoord als het ware aan den Gouverneur een wenk gaf om nu maar niets te doen aan de onderwijsverordening. Niets is minder juist. A bon entendeur demi-mot suffit. Wanneer de geachte afgevaardigde nauwkeurig leest hetgeen in de Memorie van Antwoord staat, dan zal hij juist het omgekeerde zien. Er staat:

„Indien verhooging van de subsidiën voor de bijzondere scholen inderdaad noodzakelijk is, zal zulks zeker den Gouverneur niet ontgaan."

Ik heb van den tegenwoordigen Gouverneur de vaste verwachting, dat hij met nauwgezetheid zal nagaan of inderdaad een verhooging van de subsidiën voor de bijzondere scholen noodig is en dat hij, zoodra hij bemerkt dat het noodzakelijk is, ook de noodige voorstellen zal doen. Ik dacht, omdat de geachte afgevaardigde bij den aanvang van deze beraadslaging zijn sympathie had uitgesproken met de benoeming van dezen Gouverneur, dat ook hij in dezelfde meening verkeerde, maar dat vertrouwen schijnt bij hem niet zoo vast te zijn als bij mij.

Ten overvloede wil ik er nog wel bijvoegen dat, mocht de Gouverneur op dit punt soms tegen mijn verwachting wat te weinig actief blijken, ik er volstrekt geen bezwaar in zal zien hem van uit het moederland een wenk te geven, dat hij zijn aandacht ook aan deze zaak nog eens speciaal zal schenken.

Dat ik nu geschreven heb dat ik geen aanleiding vond om nu reeds de Curaçaosche onderwijsverordening te gaan wijzigen, dat kan toch waarlijk niet vergeleken worden met hetgeen hier te lande ten aanzien der Schoolwet is geschied.

Wij hebben hier te doen met een onderwijs-verordening van 1907, dus slechts twee jaren oud. Ik meen, dat het allerminst verklaarbaar is dat een pas opgetreden Minister niet dadelijk gaat overwegen, of een zoo onlangs vastgestelde verordening wellicht wijziging behoeft. Dit is de eenige strekking van het antwoord. Allerminst heb ik willen zeggen, dat ik zou meenen, dat de toestand ten opzichte van de subsidies is zooals het moet zijn en nog veel minder heb ik den Gouverneur een wenk willen geven voor al geen voorstellen tot verbetering te doen."

De beraadslaging wordt gesloten en onderart. 15 zonder hoofdelijke stemming aangenomen.

Het *wetsontwerp* wordt zonder hoofdelijke stemming aangenomen.

Handelingen.

IN MEMORIAM.

1860 — 12 Januari — 1910.

II.

De toestanden en verhoudingen in onze Kolonie zijn in den loop der vorige eeuw zoo ontzaggelijk gewijzigd, dat het verleden zich voor onzen blik, geheel aan een XXste eeuw-omgeving gewoon geraakt, achter een wazig gordijn terugtrekt. De jeugd onzer Katholieke Missie hult zich in nog dichteren nevel, waardoor slechts hier en daar een zwak schijnsel heenbreekt. Een geschiedenis der kerkelijke aangelegenheden, zij 't ook beknopt, als een betrouwbare gids om ons den weg te wijzen, ontbreekt ten eenen male. Toch moet men den geheelen lijdensweg kunnen overzien, dien het Katholicisme hier in de XVIIIe eeuw heeft afgelegd, om zich in te denken in den toestand, zooals de apostolische prefect M. Nieuwindt dien hier aantrof bij zijn komst, nu welhaast een eeuw geleden.

Op welken grondslag heeft de Hoog Eerw. Prefect Niewindt zijn gebouw der katholieke organisatie opgetrokken?

Wij zijn in het jaar onzes Heeren 1824.

Het Engelsch tusschenbestuur heeft sedert 8 jaar voor het Hollandsch gezag de plaats geruimd. De politieke verwisseling heeft den economischen toestand niet bestendig ten goede beïnvloed.—De teugels van het koloniaal bewind zijn, strak aangehaald, in handen van Gouverneur Cantz'laar, wiens pogingen voor den bloei der kolonie weinig waardeering, nergens medewerking vinden, wiens optreden overal wantrouwen, wiens daden grimmige kritiek en afkeer uitlokten.

De eigenlijke handel en invoer van slaven is in naam afgeschaft, maar de slavernij bestaat nog in zijn vollen omvang. Wel is waar ondervinden die ongelukkigen hier een veel meer menschwaardige behandeling dan in Suriname en andere landen der nabuurschap, doch ook hier nog worden de slaven als andere koopwaar verhandeld en verkocht en uitgevoerd met miskenning soms van elken familieband.

Nu reeds méér dan 30 jaren, na de vluchtige periode van voorspoed en weelde, duurt het hopeloos verval van Curaçao voort. Kooplieden, die nog iets te verliezen hebben, verlaten de een na den anderen het eiland. Handel en scheepvaart liggen stil, alle geestkracht is verdoofd. Wien de nood dringt, maakt zijn slaven, — nu een renteloos kapitaal, dat het vermogen van den eigenaar verteert — te gelde of voert ze mee naar andere koloniën, waar méér voerspoed heerscht.

Sinds 5 jaar houdt een schrikwekkende droogte aan en doet oogst na oogst mislukken.

Nog steeds schrijven wij het jaar 1824.

Het kwijnend godsdienstig leven der Roomsche bevolking beperkt zich tot het stadsgedeelte, zich terugtrekkend binnen de kale muren van de onooglijke St. Annakerk, wier geldmiddelen men eenige jaren terug, toen de Engelschen het niemand lastig maakten, heeft uitgeput en verkwist met het optrekken van een plomp, vormeloos muurgevaarte, dat bij wijze van toren tegen het gebouw staat vastgeduwd. Noch het prestige van den godsdienst, noch het uiterlijk van het bedehuis heeft er iets in aanzien en schoonheid bij gewonnen. Zoowel het in- als uitwendig godsdienstig leven kwijnt. Van een eigenlijk verval kan men niet spreken, omdat er nooit een krachtig bloeiend, rijk vruchtdragend leven geweest is. Kerkelijke organisatie ontbreekt ten eenen male.

Nog spreekt men met diepe vereering van de beide laatste Hollandsche priesters Stöppel en Pirovano, van de orde van St. Franciscus, voor enkele jaren tot een beter leven overgegaan. Eenige Spaansche priesters van de kust, een gedwongen of vrijwillige ballingschap op ons eiland voor lief nemend, en door het kerkbestuur als hulppriesters in dienst genomen, weiden de kudde van den Curaçaoschen schaapstal, sommigen naar best vermogen als waardige herders, wien het zieleheil der geloovigen ter harte gaat; anderen helaas meer als huurlingen, door hun niet altijd onberispelijken levenswandel de godsdienstige onverschilligheid der katholieken krachtiger voedsel gevend.

Het college kerkmeesters waakt met een jaloersche zorg over de gelden en bezittingen der gemeente, legt in overmatigen ijver volkomen beslag op de regeling van alle ook zuiver kerkelijke en geestelijke aangelegenheden, kent als bij traditie geen hoogere roeping dan in eigen boezem elkanders meening te bestrijden, ter afwisseling het leven van den pastoor-in-functie te veronaangenamen en als regel diens voorstellen en pogingen tot verhooging van den godsdienst wantrouwend af te keuren of tegen te werken.

Met volle handen ligt het onkruid over den onbewerkten akker uitgestrooid, het schiet welig op en vindt rijkelijk voedsel in ijverzucht en verdeeldheid, in twist en tweespalt tusschen standen en families, een kanker, waarmede de Curaçaosche maatschappij sinds overoude tijden als 't ware erfelijk belast is. Het eigenmachtig en gewelddadig ingrijpen van het wereldlijk gezag, zoodra de strijd uitbreekt en hoog opvlamt, wordt soms door eigen schuld uitgelokt of vrijwillig verkozen, altijd als een reddende engel in den nood begroet. Maar ook deze brengt geen bestendige verzoening. Het is een slaande engel des verderfs, die grieven smoort, het geestelijk gezag aan banden legt, den godsdienst onderdrukt. De vlammen worden gedoofd, — de vonken der oneenigheid blijven onder de asch voort smeulen.

Sinds onheugelijke tijden wordt de geheele slavenbevolking der Benedenwindsche Eilanden gerekend den Katholieken godsdienst te belijden, d. w. z. het was hun toegestaan het H. Doopsel te ontvangen. Ook tot de andere Sacramenten te naderen, werd hun deels door den onwil of gebrek aan medewerking der eigenaars, deels door het gemis aan priesters vrijwel onmogelijk gemaakt. Een kerkelijk of burgerlijk huwelijk te sluiten was den slaven bij de wet verboden. Toch was in de dagen der West-Indische Compagnie door de Bewindhebbers de zorg voor de „aantelinge" der slaven met nadruk het Bestuur opgelegd.

Over de geheele Oost- en Westdivisie, — de tegenwoordige buitendistricten, — valt geen spoor van kerk of bedehuis te ontdekken. Daar ligt de wijngaard geheel braak en met een doornbosch overwoekerd. Op Bonaire bestaan op vier uur afstands van elkander twee bouwvallige stroohutten, waarin bij hoogstzeldzame gelegenheden bij de overkomst van een priester de HH. Geheimen worden opgedragen. Sinds 6 jaar is er het H. Doopsel niet meer toegediend. Op Aruba, hoewel minder zeldzaam door een priester van Curaçao of van de meer nabij gelegen kust van Venezuela bezocht, is de toestand weinig beter. In de hut die voor kerk dient aan de Noord, wijst men het graf, waar de laatste, wettige Apostolische Prefect, de eerbiedwaardige priester Pirovano sedert 3 jaar zijn laatste rustplaats heeft gevonden. Oud en afgeleefd, niet meer bestand en opgewassen tegen de tweedracht in de kerkgemeente op Curaçao, had hij zich hier twee jaar tevoren stil teruggetrokken, om zijn vervallen krachten nog te wijden aan de Indianen van dit eiland.

Op de Bovenwindsche Eilanden St. Martin, Saba en St. Eustatius bestaat zelfs geen schijn of schaduw van een katholiek kerkgebouw. Bij menschenheugenis heeft er geen katholiek priester een voet aan wal gezet. Hier en daar leeft in een paar families nog een vage traditie, dat zij rechtens tot de Roomsche religie behooren. Maar allen gaan bij de Methodisten ter kerke.

Minder nog de oproep des Konings, eerst in de Noordelijke, later ook in de Zuidelijke Nederlanden, om katholieke zendelingen voor het eiland Curaçao, dan wel de noodkreet van den Hoog Eerw. Apost. Prefect Wennekers van Suriname, dat er in de kolonie Curaçao meer dan 800 kinderen van kath. ouders zonder doopsel voortleefden, had eindelijk weerklank gevonden in een moedig priesterhart, om de zorg van die verlaten en verwilderde kudde op zich te nemen.

Rincon. —Bonaire.

P. A. Euwens. O. P.
Pastoor.

———(o)———

EEN KLEIN PARADIJS

IN NEDERLANDSCH WEST-INDIE

door Charles Jonhson Post.

Vervolg en Slot.

(Dit tweede gedeelte, hoe typisch ook beschreven, mag wel gelden als een proefmonster van onbeholpenheid. Toch achten wij het van belang, dat men op Curaçao wete, hoe er in Amerika over Curaçao geschreven wordt. Reden waarom wij ook dit slot, zonder verdere kantteekening plaatsen.

(*Redactie Amigoe*)

In deze krielende mengeling van zwarte en bruine Hollanders wat 'n mengelmoes van dialecten! Afschuwelijk Spaansch, barbaarsch Fransch, verminkt Engelsch, Hollandsch zoo perfect als in den Haag tot een Hollandsch patois dat hopeloos verfomfaaid is, doch dat voor 't ongeoefende oor in klank niet verschilt.

Ten slotte is er bij dit al nog een algemeene taal, die Curaçao als haar eigen opeischt, bij recht van geboorte, het Papiamentsch. Het voert zijn afkomst op tot de dagen van den bloeienden slavenhandel, toen de slavenkralen gewoonlijk vol waren van de ladingen der pas aangekomen halers, en 'n paar dozijn Afrikaansche dialecten met de Hollandsche en Spaansche oppermachtigen om den voorrang en verstaanbaarheid worstelden. Tegenwoordig is het een werkelijke taal, gesproken in de scholen, winkels, op straat, en 't is 't eerste wat de kleine Hollandsche koloniale baby hoort. Tot al de bovengenoemde talen, zelfs tot het Engelsch, valt er een betrekking te ontdekken. In den loop der eeuwen kan zelfs het pidgin-dialect uit 't Oosten zich tot de waardigheid van taal verheffen, zooals het Papiamentsch.

Hetzelfde Babel van talen zwermt de loopplank over, zoo gauw de schrale Hollandsche havenbeambten het schip verlaten hebben: hotelloopers, verkoopers van gedroogde en gezouten visch, schelpen, korfjes, vogels, kooitjes, ingelegde doosjes, stokken van haaien-ribben, en allerlei onbetaalbare schatten van ik weet niet wat al prullerijen meer; doch oogenblikkelijk worden ze door de werkzame hofmeesters de balie overgewipt.

Het overschot van je oponthoud belagen ze je op alle hoeken op 'n toevallige wandeling door de smettelooze straten.

In 't eerst is 't iets dat je in de war brengt, dat idee van zwarte en behaarde Hollanders, vloeiend je voorbijrammelend in 't idioom der Zuiderzee, want maar zelden doordringen we ons van 't idee dat de zwarte eenige nationaliteit bezit. Het oude, trotsche antwoord van den schotterigen gekleurden Kingston „gentleman", toen hij voor 'n „luien Jamaica-neger" werd uitgemaakt, is nog altijd aardig: „skuzeer-me, hm, want ik is een Britsch onderdaan."

En dan op 't feit van zwarte Hollanders volgt het verbazingwekkend bestaan van dunne Hollanders — dun en schraal en lang en met perkamenten gezichten. Het gooit al je vast vooropgezette idees omtrent de Hollanders omver. Wanneer wij onze verbeelding over de Hollanders hebben laten gaan, dan is er voor ons opgedoken 'n bol, roodwangig, gezet persoon, met 'n dikke meloen onder z'n vestje gestopt, die tevreden lurkt aan 't verglaasde eind van 'n „kerkmeester". Doch hier integendeel vindt men hem gebouwd volgens de algemeene afmetingen van een fluit, met 'n perkamenten gelaatskleur, als een blad uit 'n ouden zwartletterigen bijbel gescheurd. In plaats van den langen „kerkmeester" steekt 'n zwarte manilla uit 'n dunne sigarenpijp; wijde cilindervormige broekspijpen van vlekkeloos linnen of piqué, 'n zwarte band en een massief-gouden horlogeketting toonen de plaatselijke mode en smaak.

Overal door de kronkelende straten is hij dezelfde gerimpelde type; ge passeert hem op z'n weg uit een steeg naar zijn kantoor, en de volgende minuut bons je bijna tegen 'm aan een hoek om als hij zijn rij van uitgezochte nakomelingen op hun deftige, hygiënische wandeling begeleidt, terwijl dwars den weg over zijn model zich zorgvuldig in den kneuterigen twee-bankigen tram stopt, die de stad omcirkelt, op weg naar de „Club de Gezelligheid"; doch altijd zie je ergens die cilinder-gebroekte, smal-heupige, perkamenten, blauw-geaderde, schroefboor-oogige overblijfsels van een vette natie. Om wille van de stipste nauwkeurigheid wil ik er bijvoegen dat ik drie vette Hollanders ontmoette en hoorde van 'n vierden, doch of deze 't voorwerp waren van afgunst of van medelijden, of eenvoudig bewaard werden als de getuigen van de overlevering, kon ik niet bepalen.

Van ieder einde der ponton-brug en samenkomende bij den top van een onregelmatige hoefijzervormige kromming, loopt de mooie residentielijke straat. De twee knusjes-kleine tramwagens ieder van één-muile-kracht, die de trekbeheften der kolonie vertegenwoordigen, sjokken ieder uur hun toertje rond, en het is gelukkig voor de één-muile-kracht dat de Hollanders mager zijn; want op 'n route kon ik er negentien van ze tellen, als haring in de langzaam voortkruipende kar opgepakt. In deze straat zijn de paleizen der handels- en bank-potentaten, de soliede aristocratie, wier huizen er voor heel de wereld uitzien alsof ze in reusachtige pak-kisten uit Holland geëxporteerd zijn, — kostbaar, uitheemsch, streng en netjes. 't Is een vroolijke verzameling, sommige in mooie baksteen, met marmeren en blauw-delftsche bekleeding of in kastanje-bruine, blauwe, gele of rozige pleisterkalk, met ledige tuinen van tegel en kiezel.

Nu en dan zie je een mooi-bewerkte, kostbare fontein, droog en stoffig in deze dorre nederzetting waar water een handels-artikel is. Sommigen, met een ruwen smaak, beplanten hun aristokratisch domein met giet-ijzeren fauna en opgezwollen Cupidootjes, die blakeren in de brandende zon. In plaats van koele, groene grasperken zijn er uitgestrektheden van heete kiezel, onderbroken door gaten die men heeft doen springen, waarin schrale boschjes van aschgrauw gebladert schitterende bloesems voortbrengen uit ingebrachte aarde. Gewoonlijk omgeeft een hooge muur, met gebroken fleschen bezet, drie zijden dezer afsluitingen, terwijl het front, voor ieders blikken open, beschermd wordt door een mager hek, of in enkele gevallen door een mooi bewerkt staketsel van geslagen ijzer. Meer dan een mijl duurt deze zwierige, heete, nette, rechthoekige aristocratie, en dan, zuiderwaarts draaiend naar de andere zijde van het water, begint daar het minder aristocratische, toch zeer respectabel kwartier, waar de smokkel- en revolutie-handel nog niet zijn vollen finantieelen bloei bereikt heeft, en waarin nog de kerken en scholen en publieke gebouwen gemengd zijn.

In al de scholen, van de meest exclusieve af tot de nederigste gouvernementsschool, waarin de kleine zwarte of perkamentkleurige Hollandsche spruiten gekweekt worden, wordt Hollandsch, Fransch, Engelsch, Spaansch en Papiamentsch gebruikt en onderwezen. Op de naburige eilanden en zelfs op het vasteland tot in Centraal-Amerika staan deze scholen in hoog aanzien, en een groot getal vreemde kinderen wordt naar Curaçao gezonden om er hun opvoeding te krijgen. Voor den godsdienst is er een ruime voorraad van kerken, en 'n bijna vaste phalanx van Hollandsch-gereformeerde gebouwen en dominéeshuizen. Een of twee bescheiden katholieke kapellen bestaan er in de buitenwijken–missies inderdaad, — want de eilanders zijn beginselvaste Protestanten, 'n eigenaardige toestand voor een deel der tropen in dit halfrond. Achter in het blok van koloniale kantoren, bekend als het gouvernementshuis, is het officieele gebouw der Nederlandsch Hervormde Kerk, een strenge en antieke koloniale bouw uit 't jaar 1769. Dom en stipt zijn elken Zondag zijn hoog-gerugde banken vol van schrale perkamenten smokkelaars, revolutiemakelaars, beambten en koloniale aristokraten met hun flegmatieke families in krakend gesteven piqué. Hier, hoog boven hunne hoofden, spreekt in 'n massief mahoniehouten kansel de grimmige dominee zijn scherpe neusklankige sermoenen en vereenigt zich met zijn kudde in de magere, beverige oud-Hollandsche gezangen. 't Was juist om den hoek van deze kerk dat een der parochianen het gepeupel organizeerde, dat den consul van Venezuela en zijn familie aanviel, toen de gevoelens tusschen Castro en Willemstad hoog liepen over de onderbreking van den smokkelhandel en de revolutionaire actie der laatste.

De kleine politiemannetjes verzochten het gespuis met geduldige beleefdheid van „asjeblieft–niet",— en gingen toen weer in de politiewacht terug en zochten hun hangmatten weer op.

Willemstad boogt op twee bruggen, die de gescheiden helften der stad dwars over den hals der flesch verbinden, in aansluiting aan den dienst door de tram-onderneming verschaft.

De afdalende schaal van prijzen, door den gebruiker der brug te betalen, is gebaseerd op het slijtage ervan; daarom is voor 'n dame of heer die barrevoets van de eene naar de andere zijde reizen, de tol één cent, doch voor degenen die voetdeksel bezitten en de aanmatiging van het te dragen, is de tol twee centen. Daar iedere helft der stad minstens eens per dag de andere bezoekt, hoopt het inkomen een klein zoet winstje op de kosten der brug. Doch, met dit al, zijn de bruggen slechts voor het gewone volk. De inderdaad aristokratische weg om Overzijde te bereiken is in een zwaar pontje overgewiegeld te worden. Dan kan iedereen zien dat je in staat bent om tien centen voor den overtocht te besteden.

Als deze genoegens uitgeput zijn, dan blijft er nog over het koele portaal der „Club de Gezelligheid" van welk voordeelig punt uit je 't geheel als een panorama kunt overzien, en luisteren naar de slimme oude Hollanders, als zij een van de twintig jenevertjes kiezen die de toonbank verschaft, en die met z'n onvermijdelijk mengsel van bitter, den achtermiddag langzaam in een wel-beredeneerd gesip doet voorbij glijden. D'r zijn ook zoete, aromatische likeurtjes met drollige namen, die komen in nog drolliger fiesschen, en opgediend worden in de heel kleine glazen vingerhoeden met groote bekers water ernaast. Dan komen die vervaarlijke, lange, zwarte sigaren voor den dag, die de perkamentmenschen nemen om ze te rooken; of misschien is het 't rooken ervan dat de menschen perkamentachtig maakt.

Beneden om stroomt de vroolijke zwarte menigte, die met 't dalen van den dag toeneemt,— snoezige bejaarde dames, zoo zwart als de zijden japonnen, die ritselen met de schommeling van haar lossen tred, en met aardige dikke sigaren, die zelden tusschen haar lippen uit verwijderd worden, behalve om kracht en klem bij te zetten aan de een of andere rijpe en pittige bemerking. Uit de schaduwige steegjes komt nu en dan het tintelend getokkel van een guitaar en z'n kleine broer, de „cuatro". Beneden bij de smokkel-schoeners krast een handorgel het „na het bal" uit, — het meest populaire en het langst levende lied ter wereld — en 'n magere krakende stem tracht het te zingen in dwaas-gebroken Engelsch; kleine lichtjes flikkeren over het water; een glas wordt tegen den muur verbrijzeld, en de stukken klinken muzikaal op den tegelvloer; meer lichtjes schitteren er van over het water; en in 't vervlietende purper van den avondgloed maakt Willemstad, deze „smettelooze stad" der Caraibische zee met haar stijve speeldooshuizen uit de oude wereld, zich op voor den nacht.

The Century.

Nieuwsberichten.

Curaçao.

Vaarwel.

Met de „Gouv. v. d. Brandhof" is de Weleerw. Moeder Priorin REGINA naar St. Martin teruggekeerd. Het is te hopen, dat het tweede gedeelte der reis wat vlugger is afgelegd dan het eerste, want na drie dagen tobbens was de schoener nog niet verder dan Caracasbaai gevorderd.

***

Dezer dagen zullen de Heer en Mevrouw HAMELBERG met de *Prins der Nederlanden* naar het Moederland terugkeeren.

Wij wenschen HEd. een voorspoedigen en behouden overtocht, en vertrouwen vast, dat de Curaçaosche Sisalonderneming hen spoedig weder naar Curaçao zal roepen. Tot weerziens dus!

***

De Weleerw. Pater Directeur van het Weeshuis van Sta. Rosa, Pater A. SAVOYA, vertrekt met de *Citta di Torino* naar Italië om te Turijn bij de Congregatie der Salesianen meer steun te vragen en hulp voor het Curaçaosche Jongensweeshuis.

Moge zijn edel pogen met den besten uitslag worden bekroond.

***

De Zeereerw. Heer A. ELLIS, Pastoor van Sta. Cruz, keert Maandag met de paket naar Aruba terug. Een gelukkige overtocht zij Z. Eerw. van harte toegewenscht.

St. Thomaskring.

Deze sympathieke vereeniging voor Katholieke jongelingen vierde gisteren haar Patroonfeest. Aan het keurig versierde altaar der kapel van het St. Martinusgesticht droeg de Directeur der Vereeniging Pater R. J. C. WAHLEN de H. Mis des ochtends half zeven op, waaronder de leden tot de H. Tafel naderden. Het mooie vaandel prijkte naast de Comuniebank. Des avonds acht uur had de jaarlijksche bijeenkomst plaats met Ouders en belangstellenden. Na het verslag, uitgebracht door den Voorzitter, hield de Weleerw. Pater P. POIESZ een keurige rede, welke wij spoedig hopen te publiceeren.

Het Bal

ten Gouvernementspaleize was Woensdagavond zeer druk bezocht. In vroolijk opgewekte stemming bleven de talrijke gasten lang nog genieten van de gulle gastvrijheid van den Heer Gouverneur.

Panama-kanaal.

De Amerikaansche bladen maken melding van geweldige overstroomingen, die een groote vertraging in het geheele werk veroorzaken, en groot verlies aan tijd en belangrijke sommen gelds tengevolge zullen hebben. Ondanks de krachtige pogingen van de ingenieurs, die aan den bouw van het kanaal werkzaam zijn, blijven de ieder jaar terugkeerende overstroomingen de groote onderneming bedreigen. Dit jaar heeft het aantsuwende water alle dammen verbroken, stroomde over het terrein der werkzaamheden, stortte duizende kubieke meters aarde in het kanaal-bekken en zette de groote stoomzuigers en graafmachines onder water, waardoor zij voorloopig buiten gebruik werden gesteld. De groote machine te Gorgona staat slechts een paar duim boven het water; de spoorweg is voor minstens eenige dagen onbruikbaar, terwijl de telephonische en telegraphische verbinding voor een tijdje is verbroken. Wanneer de vaargeul dieper wordt, zal men nog moeilijker het opdringende water kunnen tegenhouden. De algemeene opinie zegt dan ook, en naar het schijnt niet zonder grond, dat, als de ingenieurs er niet in slagen om in de volgende jaren de elementen der natuur te overwinnen, de opening van het kanaal in 1915 nog verre van zeker is.

Schietwedstrijd.

Zondagmorgen had de aangekondigde schietwedstrijd door het „Curaçaosche Weerbaarheids-korps" plaats.

De eereprijs, geschonken door den heer Gouverneur der kolonie, werd met 52 punten in 5 schoten gewonnen door den sergeant-majoor SOL L. MADURO N.

prijzen van het korps:

De korporaal J. J. DE WINDT behaalde den eersten prijs van het Korps met 48 punten in vijf schoten.

De korporaal I. J. DE HART verkreeg met 45 punten in 5 schoten den tweeden prijs en de scherpschutter JAN HOYER met 43 punten in 5 schoten den derden prijs.

Hr. Ms. Utrecht

is ll. Zaterdag van Bonaire in onze haven teruggekeerd.

Nieuwe Dokter.

Onze geachte Collega *El Imparcial* van eergisteren bericht, dat de Curaçaosche jongeling ELIAS J. PENSO het theoretisch geneeskundig examen aan de Universiteit te Amsterdam afgelegd heeft.

Van harte wenschen wij zoowel hem als zijne ouders daarmede geluk.

Nieuwe Lijn.

Volgens een telegram uit New-York aan de Frf. Ztg. zal de United Fruit Company een dienst voor passagiers en voor goederen op West-Indië inrichten.

Daar, zooals men weet, de Koninklijke West-Indische Maildienst, te Amsterdam, in het laatst van 1906 met de genoemde maatschappij voor den tijd van 10 jaren een contract heeft afgesloten voor den overvoer van bananen van Paramaribo naar New-York, hebben wij bij de directie van den Kon. West-Indischen maildienst laten vragen in hoeverre de bovenbedoelde nieuwe dienst van invloed kan zijn op haar relaties met de United Fruit Company. Naar de directie ons mededeelde, heeft het bericht van de Frf. Ztg. geen betrekking op de relaties tusschen haar maatschappij en de United Fruit Cy., maar betreft het waarschijnlijk het openen van een eigen lijn naar Santa Martha in Columbia. Tot dusver is deze dienst waargenomen door de Hamburg-Amerikalijn.

N. R. Ct.

Stadsreiniging.

Gedurende de laatste 8 dagen werden in het fiskalaat aangebracht en door middel van petroleum verdelgd:

118 ratten en

231 muizen.

Hoedenindustrie.

Dat er op de Middenstandstentoonstelling te weinig aandacht werd geschonken aan onze gewone Curaçaosche stroohoeden is onder geen enkel opzicht te wijten aan den Heer H. J. COHEN HENRIQUEZ, die bij de verzameling der voor de tentoonstelling bestemde hoeden er wel degelijk voor heeft zorg gedragen, dat onze gewone, grovere hoeden in voldoende hoeveelheid vertegenwoordigd waren.

Hopen wij slechts, dat de volgende Tentoonstelling te Brussel zóó zal worden ingericht, dat de volle aandacht der belangstellenden gevestigd wordt op deze gewone Curaçaosche hoeden, welke reeds bij duizenden en duizenden worden uitgevoerd en de eigenlijk gezegde Volks-industrie van Curaçao vormen.

Die hoeden moeten zeer zeker nog verbeterd worden, maar verkeeren toch niet in het allereerste stadium van ontwikkeling, zooals het geval is met de zoogenaamde Curaçaosche Panamá–hoeden.

Vóór dat van deze fijnere soorten geregeld een grootere hoeveelheid zal kunnen worden uitgevoerd zal er nog wel eenige tijd verloopen.

In de verste verte is het onze bedoeling niet iets ten nadeele der fijnere stroohoeden te zeggen. Met alle kracht wordt aan de verbetering daarvan gearbeid. En dit verdient onze volle toejuiching en aanmoediging.

Maar het ijveren om ook een markt te vinden voor deze betere soorten mag toch geen aanleiding zijn, dat de gewone Curaçaosche hoeden, die reeds een belangrijk uitvoerartikel uitmaken, over het hoofd worden gezien. Die grovere soorten vooral verdienen de volle aandacht der hoedenfabrikanten in Nederland en in den vreemde. Zij zijn goedkoop en sterk en worden met den dag beter gevlochten.

Een struikroover

op Curaçao behoort gelukkig tot de hooge zeldzaamheden. Maar toch heeft een geval van openbare aanranding zich hier voor gedaan.

Het gebeurde op Zaterdagavond. ll. Op het onverwachts werd een man, die met zijn weekloon op zak en een pakje nieuwe kleeren op den rug huiswaarts keerde, aangevallen door een jongen kerel, die hem met een stok een slag op het hoofd gaf en hem zijn geld en zijn pakje ontroofde.

Brutaal weg droeg de roover des Zondags zijn nieuwe, gestolen boezeroen, werd daardoor erkend en door de waakzame Politie ingepikt.

Nederland.

Verhooging en wijziging der Curaçaosche Begrooting van 1908.

Verslag.

Verscheidene leden verklaarden met bevreemding te hebben ontwaard, dat, blijkens dit wetsontwerp, de raming der uitgaven op de begrooting van Curaçao voor het dienstjaar 1908 in zoo hooge mate onjuist is geweest, dat niet minder dan 50 van de 125 artikelen moeten worden verhoogd met een totaal bedrag van f 201 906, 42 en 51 moeten worden verlaagd met een totaal-som van f 39 695, 43. Zij vonden hierin aanleiding hun twijfel uit te spreken, of aan de ramingen wel de noodige zorg wordt besteed. In de kolonie schijnt men zich dikwijls al te gemakkelijk af te maken van de berekening der vermoedelijke kosten van een maatregel en ook te spoedig gereed te zijn met het antwoord, dat van zulk een maatregel de kosten in het geheel niet zijn te begrooten, zooals o. a. tot bescheid is gegeven op de vraag van uit de Kamer, welke de vermoedelijke kosten zouden zijn van de wijzigingen in de onderwijstoestanden, door de nieuwe verordening betreffende dat onderwerp in het leven geroepen. Teleurstellingen kunnen op die wijze uitteraard niet uitblijven, waarin het moederland, door verhooging van het subsidie; dan heeft te voorzien. Maar juist die laatste omstandigheid moest reden zijn om bij den financieelen opzet van den dienst over een bepaald jaar de grootst mogelijke nauwgezetheid te betrachten, en zich vervolgens aan dien opzet strikt te houden. Geschiedt dat niet, dan wordt zonder eigenlijke belemmering, naar willekeur uit 's Rijks schatkist geput. De leden, wier aandacht op een en ander gevestigd was, spraken de hoop uit, dat de nieuwe Gouverneur in de aangegeven richting zal sturen.

De vermindering, die verscheidene artikelen blijkens het wetsontwerp kunnen ondergaan, worden in de Memorie van Toelichting niet besproken. Eenige leden maakten de opmerking, dat het ook zijn nut kon hebben te worden ingelicht omtrent de redenen, die de behoeften hebben doen blijven beneden de ramingen.

Met ingenomenheid werd geconstateerd, dat de opbrengst der middelen de raming niet onbelangrijk heeft overtroffen. Te meer moet dit worden gewaardeerd, wijl de moeilijkheden met Venezuela hadden doen vreezen, dat ook in dit opzicht 1908 een ongunstig jaar zou zijn. Gevraagd werd of de hoogere opbrengst, op bladz. 2 der Memorie van Toelichting gespecificeerd, nog nader kan worden toegelicht.

Eenige leden vestigden er nog de aandacht op, dat de bedragen, waarop de verschilllende artikelen der begrooting voor 1908 door deze wijziging zullen worden gebracht, geenzins alle overeenstemmen met die, vermeld in den uitgewerkten staat van de begrooting voor 1910 op de gelijknamige artikelen in de kolom „Uitgaven gedaan of nog te doen in 1908", hoewel de toelichting veelal gelijkluidend is met die, gegeven in de op dien staat voorkomende noten. Vooral bij de uitgaven voor onderwijs doet zich dit verschijnsel voor. Zelfs worden de uitgaven op art. 120 thans op een lager cijfer gebracht dan zij volgens genoemden staat zouden zijn. Indien dergelijke verschillen niet nader worden toegelicht, meende men het nut der toelichting op den staat te moeten betwijfelen. Men vroeg derhalve, hoe die verschillen moeten worden verklaard.

De Commissie van Rapporteurs, vertrouwende, dat de Minister bereid zal zijn de gedane vragen en gemaakte opmerkingen alsnog schriftelijk te beantwoorden, is van oordeel, dat met de mededeeling van het bovenstaande de mondelinge behandeling van het wetsontwerp genoegzaam is voorbereid.

Aldus vastgesteld den 17den December 1909.

Nota naar aanleiding van het Verslag.

Ingezonden bij brief van 21 December 1909.

Dat er zooveel artikelen met zulk een aanzienlijk totaal bedrag zijn overschreden, is een feit waarvan ook de Minister niet zonder eenige bevreemding kennis heeft genomen en waarop hij de aandacht van het Koloniaal Bestuur heeft gevestigd. Hij vertrouwt, dat voortaan tegen dergelijk omvangrijke overschrijdingen, als bij sommige artikelen hebben plaats gehad, zal worden gewaakt en dat bij de ramingen zal worden gestreefd naar den graad van nauwkeurigheid die daarbij bereikbaar is.

De vermindering van de daarvoor in aanmerking komende artikelen is uit een comptabel oogpunt niet noodzakelijk en wordt alleen voorgesteld om de bijdrage uit 's Rijks schatkist niet hooger te stellen dan noodig is. Wij derhalve te dezer zake feitelijk geen nadere beslissing van den wetgever wordt gevraagd, bestaat er, naar de meening van den Minister, geene aanleiding om toe te lichten waarom niet het totaal der toegestane fondsen is uitgegeven. Mocht de Kamer echter op zoodanige toelichting bijzonder prijs stellen, dan is hij bereid in het vervolg met dat verlangen rekening te houden.

Ook de Minister heeft met ingenomenheid geconstateerd, dat de opbrengst van de middelen de raming niet onbelangrijk heeft overtroffen. In verband daarmede heeft hij dan ook gemeend in zijne Memorie van Toelichting de uitkomsten van het dienstjaar als niet onbevredigend te mogen kenschetsen. Voor de toelichting van de op bladz. 2 dier Memorie gespecificeerde hoogere opbrengst van enkele middelen verwijst hij naar de toelichting van de raming der middelen (stuk 12), behoorende bij het wetsontwerp tot definitieve vaststelling van de begrooting voor 1910.

De verschillen tusschen de bedragen die volgens het wetsontwerp op de onderscheidene artikelen zijn uitgegeven en die welke daarvoor worden opgegeven in den uitgewerkten en toelichtenden staat van de begrooting voor 1910, worden verklaard door dat bij het opmaken van dien staat dikwijls nog niet volkomen kan worden voorzien, hoeveel op ieder artikel in de kolonie en hier te lande zal moeten worden uitgegeven. In het bijzonder geldt dit voor de subsidies voor het bijzonder onderwijs. Deze toch worden eerst definitief vastgesteld in den loop van het jaar volgende op dat waarvoor zij strekken en waarin zij reeds gedeeltelijk werden uitbetaald.

Aan welke oorzaak het te wijten is, dat het tolaal bedrag der uitgaven op art. 120 thans f 40 minder blijkt te zijn dan bij den reeds meermalen genoemden staat werd opgegeven, kan de Minister niet mededeelen. Waarschijnlijk heeft men aanvankelijk eene vergissing begaan.

Buitenland.

FRANKRIJK.

De verklaringen, afgelegd en de maatregelen genomen door de hoogwaardige bisschoppen van Frankrijk in zake den bekenden schoolstrijd, vormen thans reeds een respectabel dossier, getuigende van apostolischen, onverschrokken ijver. De tegenstanders der Kerk, die beweerd hebben dat het bekende collectieve schrijven van het episcopaat was „gedicteerd door Rome", ontvangen door al deze afzonderlijke herderlijke brieven, voorschriften enz. het plechtige en besliste dementi hetwelk zij verdienen. Mogen nu de goede katholieke Franschen zich hun herders waardig toonen en aan de kerkvervolgers het bewijs leveren dat Frankrijk voor de tegen God en Vaderland vijandiggezinde secte niet capituleeren zal!

Doch de Windthorst, dien Erzberger den Franschen Katholieken toewenscht, waar is hij? Daar zijn ginds zelfs nog zoo talloos veel Katholieken — overigens bezield met de beste gevoelens en bedoelingen — die meenen, dat de geestelijkheid zich van elke inmenging in den aanstaanden verkiezingstrijd moet onthouden; dat zij geen gebruik dient te maken van haar burgerrechten en haren invloed — zooals zulks geoorloofd is aan ieder ander. Doch deze eigenaardige opvatting wordt zijdelings veroordeeld en door het optreden der Fransche bisschoppen en door dat van het Britsche episcopaat, hetwelk onder leiding van Mgr. Bourne, aartsbisschop van Westminster, den Britschen Katholieken kiezers niet slechts in het algemeen beginselen en regelen voorschrijft, doch zelfs, wat bepaalde politieke onderwerpen betreft, tot bijzonderheden afdaalt.

Zoo verklaart de aartsbisschop van Westminster in een herderlijk schrijven uitdrukkelijk, dat de kiezers, alvorens hun stem uit te brengen op een candidaat, van dezen de belofte moeten eischen te zullen strijden voor het bestaan der katholieke scholen en aan deze scholen toe te kennen rijks-subsidie. De Britsche Protestanten en liberalen zien in deze inmenging van de katholieke geestelijkheid terecht niets ongewoons. In Frankrijk zal men zich daaraan nog moeten — en dringend noodig! — gewennen.

BELGIE.

Het „Hbl. v. Antwerpen" is van meening, dat de Belgische liberalen, die hun politieke berekeningen bouwden op de verdeeldheid der rechterzijde, zich wel eens deerlijk zouden kunnen vergissen.

Wel is de oneenigheid nog niet voorbij en de redevoering van Staatsminister Woeste in de Kamer heeft bewezen, dat tal van katholieke Kamerleden de legerwet niet aanvaarden. Maar... men vergisse zich niet; „deze opvatting beteekent geenzins ontbinding onzer troepen", zegt het blad. Men heeft altijd het recht naar de herziening eener wet te streven en zelfs vóór de wet hare uitwerkselen zal bereikt hebben, zal de herziening ervan zeker een voldongen feit zijn. De heer Woeste beweert in den zin van achteruitgang, de heer Janson zegt dat het zal zijn in den zin van algemeenen dienstplicht. Waarom? Tusschen het program van Janson en dat van Woeste zullen de Katholieken niet aarzelen, en zelfs zullen de „vlottenden" die nu de sterkte van het gouvernement uitmaakten, zich tegen het alleman-soldaat keeren. „Onze tegenstrevers hebben dus wel ongelijk van op onze verdeeldheid, hunne eenige reddingsplank, te rekenen," aldus — wel wat optimistisch, dunkt ons! — het Katholieke orgaan der Scheldestad.

Onlangs, bij de beraadslaging over de civiele lijst — die aan koning Albert, even als aan wijlen Leopold II, een toelage schenkt van 3.300.000 francs (Albert I heeft voor de som, die aan zijn voorganger werd uitbetaald tot onderhoud der koninklijke paleizen, edelmoedig bedankt), gevoelden de Belgische socialistische afgevaardigden behoefte om uiting te geven aan hun republikeinsche overtuiging door het voorlezen van een protest. Zij stemden dan ook tegen de goedkeuring der civiele lijst.

De progressist Janson daarentegen verklaarde, ondanks zijn republikeinsche opvattingen, noch afschaffing, noch verlaging van de civiele lijst te verlangen, daar men uit de troonrede mocht afleiden, dat er thans een einde is gekomen aan de persoonlijke regeering. Zoodat de civiele lijst werd goedgekeurd met 100 tegen 28 stemmen.

SPANJE.

Het ziet er in Marokko voor de Spanjaarden nog allesbehalve gunstig uit! De correspondent te Melilla van de „España" noemt de bereikte pacificatie slechts schijn en gewaagt van levendige anti-Spaansche propaganda in het binnenland en drukke wapen-smokkelarij aan de kusten. Volgens hem hebben de inboorlingen bij hun zoogenaamde onderwerping slechts enkele oude geweren ingeleverd en gaan ze er thans groot op, dat zij 't werk in de mijnen beletten en de vijandelijkheden opnieuw kunnen beginnen, wanneer zij het oogenblik daartoe gunstig achten. Karavanen, die uit het binnenland komen, brengen eveneens wapens en schietvoorraad. Er zou een met veel geld gesteunde beweging op touw gezet zijn om moderne kanonnen aan te schaffen en alle marabouts zouden deze onderneming steunen. Zelfs Pichon vertrouwt den toestand nog niet recht! Hij deed dit — althans voorzooverre uit de telegrammen valt op te maken — onlangs in de Senaat duidelijker uitkomen dan vroeger in de Kamer. Want aan zijn verklaring, dat Frankrijk niet naar Marokko was gegaan om veroveringen te maken, voegde hij de verzekering toe, dat het Oedja niet zou prijsgeven, alvorens van Moelai Hafid de geëischte voldoening te hebben verkregen. De gezanten van den Sultan hebben intusschen bevredigende beloften afgelegd en de regeering beschikt nog over voldoende vreedzame middelen om te zorgen, dat deze beloften worden gehouden. Daaraan voegde de minister toe, dat Duitschland aan Frankrijk vrijheid laat in Morrokko, op voorwaarde dat Frankrijk de economische actie van Duitschland niet belemmert. Een geheime overeenkomst tusschen de regeeringen te Parijs en die te Madrid betreffende de Fransche en Spaansche invloedsferen bestaat niet.

AMERIKA
EN DE
PHILIPPIJNEN.

De economische toestand van de Philippijnen laat nog veel te wenschen over. De nieuwbenoemde Amerikaansche gouverneur Cameron Forbes heeft het bij de aanvaarding van zijn ambt openlijk erkend. Hij verklaart dit verschijnsel grootendeels door gebrek aan kapitaal en door de vrees van vele Philippijners voor den invoer van kapitaal, hetzij uit de Vereenigde Staten, hetzij uit den vreemde, wijl zij meenen, dat dit de verwezenlijking hunner wenschen zou kunnen verhinderen. Doch volgens den nieuwen gouverneur zal juist het tegenovergestelde het geval zijn. Het is waar, dat het mogelijk zoude wezen om zonder de hulp van het buitenlandsch kapitaal de slapende hulpbronnen van den archipel te ontwikkelen in den loop van verscheidene geslachten, en dat men er in dien tijd in zal kunnen slagen voldoend, eigen kapitaal te vormen, om daarmede zelf de ontwikkeling ter hand te nemen. Doch waarom zou men wachten? Het ware beter het kapitaal, dat zich reeds in andere landen heeft gevormd, naar de Philippijnen te trekken, in de overtuiging, dat de daaruit voortvloeiende voordeelen de mogelijke nadeelen zouden overtreffen, welke kunnen zijn gelegen in het wegvloeien van een deel der baten uit het land of in een mogelijke poging van het kapitaal, om invloed uit te oefenen op het bestuur. Het kapitaal vraagt slechts een stabiel gezag en bekommert zich niet zoozeer om de kleur van de vlag, of de wijze van bestuur zeide de heer Forbes. Het heeft, om nuttigen arbeid te verrichten, slechts behoefte aan rechtvaardige en billijke wetten, aan een gezonde, standvastige politiek van het bestuur, en aan een rechtvaardige rechtspraak. De Vereenigde Staten hebben dit alles aan de Philippijners toegezegd. Het kapitaal moet de zekerheid hebben daarginds een veilige belegging te vinden, indien het aan de door de wet gestelde voorwaarden heeft voldaan. Vandaar dat de Ver. Staten „gehouden zijn in de Philippijnschen archipel een stabiel gezag te vestigen en te handhaven", niet enkel ten behoeve van het kapitaal, dat daar belegd is, maar ter wille van de welvaart van het Philippijnsche volk en van de goede trouw tegenover de wereld. Daar gaan dus de indertijd afgelegde beloften van zelfbestuur, en de verklaringen, dat de Unie niet voornemens was in het Verre Oosten een koloniaal rijk te stichten! Feitelijk wist men reeds lang hoe de vork in den steel zat, doch de nieuwe Yankee-gouverneur heeft het nu ook vormelijk, zonder er doekjes om te winden, medegedeeld.

INGEZONDEN MEDEDEELINGEN.

Drukker :

ALFREDO F. SINTIAGO